

7. Referenties

- Andresen, H., J.P. Bakker, M. Brongers, B. Heydemann & U. Irmeler, 1990. Long-term changes of salt-marsh communities by cattle grazing. *Vegetatio* 89: 137-148.
- Anonymus, 1992. Botanisch basisregister. Rapport CBS, afd. Natuurlijk Milieu, Voorburg / Heerlen, 79 p.
- Anonymus, 1997. Natuurverkenning 97. Rapport IKC-N, IBN-DLO, SC-DLO, RIVM.
- Anonymus, 1998. Natuurbalans 1998. Rapport Natuurplanburo.
- Bal, D., H.M. Beije, Y.R. Hoogeveen, S.R.J. Jansen, & P.J. Van der Reest, 1995. Handboek natuurdoeltypen in Nederland. IKC natuurbeheer, Wageningen. 408 p.
- Beeftink, W.G., 1987a. Vegetation responses to changes in tidal inundation of salt marshes. In: J. van Andel, J.P. Bakker & R.W. Snaydon (eds.), *Disturbance in grasslands*. Junk, Dordrecht; 97-117.
- Beeftink, W.G., 1987b. De betekenis van de factor getij voor de schorrevegetatie. In: J. Rozema (ed.), *Oecologie van estuariene vegetatie*. Vrije Universiteit Amsterdam; Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek, Yerseke; 45 p.
- Bergs, J. van den, J.H. Bossinade & K.S. Dijkema, 1992. De effecten van het 'uitpolderen' van zomerpolders op de kweldervorming binnen de kwelderwerken in de Waddenzee. Nota-Gran 1992-2001, Rijkswaterstaat Directie Groningen; RIN-rapport 92/20, DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Texel. 50 p.
- Bink, R.J., D. Bal, V.M. van den Berk, L.J. Draaijer, 1994. Toestand van de natuur 2. Rapport IKC-NBLF 4. 246 p.
- Boer, S. & W.D. Eysink, 1993. Bodemdaling door gaswinning op Ameland-oost. Effecten op overstromings-frekwentie en gras-opbrengsten voor polder Buurdergrie, WL, verslag H114, februari 1993.
- Bossinade, J.H., J. van den Bergs en K.S. Dijkema, 1993. Invloed van wind op het jaargemiddelde hoogwater langs de Friese en Groninger Waddenkust, RWS-Dir. Groningen/IBN-Texel, RWS-nota Gran 1993-2009/IBN-rapport 049, 1993.
- Bouwsema, P., J.H. Bossinade & K.S. Dijkema (ed.), J.W.Th.M. van Meegen, R. Reenders & W. Vrieling, 1986. De ontwikkeling van de hoogte en van de omvang van de kwelders in de landaanwinningswerken in Friesland en Groningen. Nota ANA-86.05, Rijkswaterstaat Directie Groningen; RIN-rapport 86/3, Rijksinstituut voor Natuurbeheer. 58 p.
- Braak, C.J.F. ter, 1987. The analysis of vegetation-environment relationships by canonical correspondence analysis. *Vegetatio* 69: pp 69-77.
- Braak, C.J.F. ter, 1988. CANOCO - A FORTRAN program for canonical community ordination by [partial] [detrended] [canonical] correspondence analysis, principal component analysis and redundancy analysis (version 2.1). Technical Report Agricultural Mathematics Group LWA-88-02, 95 p. (+ update notes version 3.10, 1990). Ministry of Agriculture and Fisheries, Wageningen.
- Braak, C.J.F. ter & P. Smilauer, 1998. CANOCO reference manual and user's guide to Canoco for Windows: software for canonical community ordination (version 4). Microcomputer Power, Ithaca NY, USA.
- Buesink, H., A.J. Beintema & L.M.J. van den Bergh, 1992. Een kwarteeuw watervogeltellingen. RIN rapport 92/25, Arnhem: 82 p.

- Carrière, C. & M. Kersten, 1975. Hoogwatertellingen. In: Ameland-verslag. Verslag van het wadvogelonderzoek op Ameland in 1972 en 1973: 18-49. Jeugdbonden voor Natuurstudie, Nijmegen.
- Carrière, C., 1975. Ritme van de wadvogels op Ameland: Scholekster. In: Ameland-verslag. Verslag van het wadvogelonderzoek op Ameland in 1972 en 1973: 45-109. Jeugdbonden voor Natuurstudie, Nijmegen.
- Cramer, W. & H. Hytteborn, 1987. The separation of fluctuation and longterm change in vegetation dynamics of a rising seashore. *Vegetatio* 69: 157-167.
- Dankers, N. & K. Koelemaj, 1989. Variations in the mussel population of the Dutch Wadden Sea in relation to monitoring of other ecological parameters. *Helgol. Meeresunters.* 43: pp 529-535.
- Dankers, N., K.S. Dijkema, G. Londo, P.A. Slim, 1987. De ecologische effecten van bodemdaling op Ameland. RIN Rapport 87/14. 86 p.
- Dijkema, K.S., 1987. Changes in salt-marsh area in the Netherlands Wadden Sea after 1600. In: A.H.L. Huiskes, C.W.P.M. Blom and J. Rozema (eds.), *Vegetation between land and sea*. Dordrecht: Junk, pp. 42-49.
- Dijkema, K.S. & J. H. Bossinade, 1990. Vegetatieclassificatie van Waddenzee kwelders volgens een vast typenstelsel. Intern RIN-rapport 90,15. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Texel; Rijkswaterstaat Directie Groningen, afd. ANA. 37 p.
- Dijkema, K.S., J. van den Bergs, J.H. Bossinade, P. Bouwsema, R.J. de Gloppe & J.W.T.H.M. van Meegen, 1988. Effecten van rijzendammen op de opslibbing en de omvang van de vegetatiezones in de Friese en Groninger landaanwinningswerken. Nota gran 1988-2010, Rijkswaterstaat Directie Groningen; RIN-rapport 88/66, Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Texel; RIJP-rapport 1988-33 Cbw., Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Lelystad. 119 p.
- Dijkema, K.S., J.H. Bossinade, J. van den Bergs & T.A.G. Kroeze 1991. Natuurtechnisch beheer van kwelderwerken in de Friese en Groninger Waddenzee: greppelonderhoud en overig grondwerk. Nota GRAN 1991, 2002/RIN-rapport 91,10. Rijkswaterstaat Directie Groningen / Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Groningen/Texel. 156 p.
- Dijkema, K.S., J. Bossinade, J. van den Bergs & T.A.G. Kroeze, 1992. Experiment natuurbeheer kwelderwerken. Jaarverslag medio 1991-medio 1992. Rijkswaterstaat Directie Groningen; DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. 24 p.
- Dijkema, K.S., J.H. Bossinade, P. Bouwsema & R.J. de Gloppe, 1990. Salt marshes in the Netherlands Wadden Sea: rising high-tide levels and accretion enhancement. In J.J. Beukema, W.J. Wolff & J.J.W.M. Brouns (eds), *Expected effects of climatic change on marine coastal ecosystems*. Kluwer Publishers, Dordrecht; pp 173-188.
- Dijkema, K.S., G. van Tienen & J.G. van Beek, 1989. Habitats of the Netherlands, German and Danish Wadden Sea 1:100 000. RIN Texel/ Stichting Veth, Leiden: 24 habitat kaarten.
- Duin, W.E. van, K.S. Dijkema & J.Zegers, 1997. Veranderingen in bodemhoogte (opslibbing, erosie en inklink) in de Peazemerlannen. IBN-rapport 326,104 p.
- Ebbinge, B.S., 1992a. Population limitation in arctic-breeding Geese. Proefschrift, Universiteit Groningen: 200 p.
- Ebbinge, B.S., 1992b. Regulation of numbers of Dark-bellied Brent Geese *Branta bernicla bernicla* on spring staging sites. *Ardea* 80: 203-228.

- Eerdt, M.M. van, 1985. The influence of vegetation on erosion and accretion in salt marshes of the Oosterschelde, The Netherlands. *Vegetatio* 62, pp 367-373.
- Ellenberg, H., H.E. Weber, R. Düll, V. Wirth, W. Werner, D. Pauliszen, 1991. Zeigerwerte von Pflanzen in Mitteleuropa. *Scripta Geobotanica* 18:1-248. Goltze, Göttingen.
- Ens, B.J., G.J.M. Wintermans & C.J. Smit, 1993. Verspreiding van overwinterende wadvogels in de Nederlandse Waddenzee. *Limosa* 66: pp 137-144.
- Erchinger, H.F., H.-G. Coldewey & C. Meyer, 1996. . Interdisziplinäre Erforschung des Deichvorlandes im Forschungsvorhaben "Erosionsfestigkeit von Hellern". *Die Küste* 58, 1-45.
- Ericson, L., 1980. The downward migration of plants on a rising Bothnian seashore. *Acta Phytogeo-graphica Suecica* 68: pp 61-72.
- Esselink, P., K.S. Dijkema, S. Reents & G. Hageman, 1988. Vertical accretion and profile changes in abandoned man-made tidal marshes in the Ems Dollard Estuary, The Netherlands. *Journal of Coastal Research* 14 (2), 570-582.
- Eysink, W.D., 1979. Morfologie van de Waddenzee. Gevolgen van zand- en schelpenwinning, WL, Verslag Literatuuronderzoek, R1336, mei 1979 (met 2 bijlagen).
- Eysink, W.D., R. Reinalda & J. Kollen, 1987. Gaswinning op Ameland-Oost, effecten van de bodemdaling. Rapport H114. WL, Delft Hydraulics. 53p.
- Eysink, W.D., 1991. Mogelijke oorzaken van de verdieping voor de hoofden van de Eemshaven, WL, Verslag H1433, november 1991.
- Eysink, W.D., N. Dankers, K.S. Dijkema, H.F. Van Dobben, C.J. Smit, J. De Vlas, 1995. Monitoring effecten van bodemdaling op Ameland-Oost; eerste evaluatie na 8 jaar gaswinning. DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek/Waterloopkundig Laboratorium, Wageningen/Delft. 62 p. + div. tabellen, figuren en bijlagen.
- French, J.R. & D.R. Stoddart, 1992. Hydrodynamics of salt marsh creek systems: Implications for marsh morphological development and material exchange. *Earth Surface Process and Landforms*, 17, 235-252.
- Glopper, R.J. de, 1973. Subsidence after drainage of the deposits in the former Zuyder Zee and in the brackish and marine forelands in The Netherlands. *Van Zee tot Land* 50. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. 205 p.
- Groenendijk, A.M., 1986. Establishment of a *Spartina anglica* population on a tidal mudflat: a field experiment. *Journal of Environmental Management* 22 pp 1-12.
- Grotjahn, M., H. Michaelis, B. Obert & H.W. Stephan, 1983. Hohenentwicklung, Sediment, Vegetation und Bodenfauna in den Landgewinnungsgebieten beiderseits des Capeller Tiefs. *Forsch.-Stelle f. Insel- u. Küstenschutz (Norderney)*, 34, 63-94
- Hennekens, S.M., 1995. TURBO(VEG): Programmatuur voor invoer, verwerking en presentatie van vegetatiekundige gegevens: gebruikshandleiding. Rapport IBN-DLO / Giesen & Geurts.
- Hertog, A.J. & M. Rijken, 1992. Geautomatiseerde bepaling van natuurhoudswaarde in vegetatie-opnamen. Rapport provincie Gelderland Dienst Ruimte, Wonen en Groen.

- Hill, M.O., 1979. TWINSpan - A FORTRAN program for arranging multivariate data in an ordered two-way table by classification of the individuals and attributes. Report Cornell University, Ithaca N Y. 90 p.
- Houtenbos, A.P.E.M., 1998. Bodemdaling Ameland; 1986-1998. NAM, Assen. 8 p. + 4 bijlagen.
- Houtenbos, A.P.E.M., 1999. Bodemdaling Ameland; 1986-1999. NAM, Assen. 10 p. +5 bijlagen.
- Houwing, E.J., W.E. van Duin, Y. Smit-van der Waaij, K.S. Dijkema & J.H.J. Terwindt 1999. Biological and abiotic factors influencing the settlement and survival of *Salicornia dolichostachya* in the intertidal pioneer zone. *Mangroves and Salt marshes* 3 (4): 197-206.
- It Fryske Gea, 1998. 't Oerd, Bewakingsverslag 1998. Olterterp, 43 p.
- Jacobsen, B., 1954. The tidal area in south-western Jutland and the process of the salt marsh formation. *Geografisk Tidsskrift* 53: pp 49-61.
- Jong, D.J. de, K.S. Dijkema, J.H. Bossinade & J.A.M. Janssen, 1998. SALT97. Classificatieprogramma voor kweldervegetaties. Rijkswaterstaat RIKZ, Dir. Noord-Nederland en Meetkundige Dienst & IBN-DLO. Diskette.
- Jongman, R.H.G., C.J.F. Ter Braak, O.F.R. Van Tongeren, 1995. Data analysis in community and landscape ecology. Cambridge University Press.
- Kamps, L.F., 1956. Slibhuishouding en landaanwinning in het oostelijk waddengebied. Rijkswaterstaat Directie Landaanwinning, Baflo. 93 p.
- Kamps, L.F., 1962. Mud distribution and land reclamation in the eastern wadden shallows. Rijkswaterstaat Comm. 4, Den Haag. 73 p.
- Kersten, M., 1975. Ritme van de wadvogels op Ameland: Wulp. In: Amelandverslag. Verslag van het wadvogel-onderzoek op Ameland in 1972 en 1973: pp 110-139. Jeugdbonden voor Natuurstudie, Nijmegen.
- König, D., 1948. *Spartina townsendii* an der Westküste von Schleswig-Holstein. *Planta* 36: 34-70.
- Leeuw, J. de, H. Olf & J.P. Bakker, 1990. Year-to-year variation in peak above ground biomass of six salt-marsh angiosperm communities as related to rainfall deficit and inundation frequency. *Aquatic Botany* 36: pp 139-151.
- Mazure, J.P. en vele anderen (1974). Rapport van de Waddenzeecommissie: Advies inzake de principiële mogelijkheden en de voor- en nadelen van inpolderingen in de Waddenzee; RWS-Alg. Zaken, 's-Gravenhage, mei 1974, pp. 1-325.
- Meijden, R. van der, E.J. Weeda, W.J. Holverda, P.H. Hovenkamp, 1990. Heukels' flora van Nederland. Wolters-Noordhoff, Groningen. 662 p.
- Meininger, P.L., C.M. Berrevoets & R.C.W. Strucker, 1994. Watervogeltellingen in het zuidelijk Deltagebied 1987-91. Rapport RIKZ-94.005, Middelburg/NIOO-CEMO, Yerseke: 381 p.
- Meulmeester, A.M. de & J.A.M. Janssen, 1994. Vegetatiekartering Ameland. Toelichting bij de vegetatiekaart op basis van false-colour luchtfoto's 1988. Rijkswaterstaat Meetkundige Dienst, 31 p. + 3 bijlagen.
- Meulmeester, A.M. De, J.A.M. Janssen & M.J. Gutter, 1998. Toelichting bij de vegetatiekartering Ameland-Oost 1993. Rijkswaterstaat Meetkundige Dienst, 53 p. + 4 bijlagen.

- NAM, 1985. Voorspelling van de bodemdaling als gevolg van gaswinning in de provincie Friesland, NAM, Assen. Rapport aan de Inspecteur-Generaal der Mijnen, nam-rapport No. 12.015, september 1985.
- NAM, 1988. Waterpassing Ameland 1988. NAM, Afd. XTP/4, Rapport No. 15.986, december 1988.
- NAM, 1988b. Vegetatieonderzoek Ameland, Koördinaten pq's en peilbuizen, NAM-afd. XTG, december 1988.
- NAM, 1990a. Bodemdaling door aardgaswinning, Groningen Veld en Randvelden, Statusrapport 1990, Prognose tot het jaar 2050, NAM, februari 1990.
- NAM, 1990b. Waterpassing Ameland 1990. NAM, Afd. XTP/5, Rapport No. 17.767, april 1990.
- NAM, 1990c. Periodieke hoogtemeting grondwaterpeilbuizen Ameland, NAM, XTP/1 Hoogezand, H49-386, september 1990.
- NAM, 1991a. Herziene voorspelling bodemdaling Ameland. Gegevens verstrekt door NAM, november 1991.
- NAM, 1991b. Waterpassing Ameland 1991. NAM, Afd. XTP/5, Rapport No.19.294, maart 1991.
- NAM, 1992. Waterpassing Ameland 1992. NAM, Afd. XTP/5, Rapport No. 20.897, mei 1992.
- NAM, 1992b. Periodieke hoogtemeting grondwaterpeilbuizen en pq's Ameland, NAM, XTP/1 Hoogezand, H49.386, januari 1992.
- NAM, 1993a. GPS-metingen Ameland platforms 1993, NAM, Afd. XTP/5, NAM-rapport 24806.
- NAM, 1993b. Waterpassing Ameland 1993. NAM, Afd. XTP/5, Rapport No. 23.326, maart 1993.
- Oloff, H.; Bakker, J.P., and Fresco, L.F.M., 1988. The effect of fluctuations in tidal inundation frequency on a salt-marsh vegetation. *Vegetatio* 78: 13-19.
- Oost, A.P., B.J. Ens, A.G. Brinkman, K.S. Dijkema, W.D. Eysink, J.J. Beukema, H.J. Gussinklo, B.M.J. Verboom & J.J. Verburgh, 1998. *Integrale Bodemdaling-studie Waddenzee*. Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V., Assen. 372 p.
- Oost, A.P., K.S. Dijkema, 1993. Effecten van bodemdaling door gaswinning in de Wadden-zee. IBN-rapport 025. DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Texel/Universiteit Utrecht, fac. Aardwetenschappen, 134p. + 7 bijl.
- Oremus, P.A.I., 1982. Growth and nodulation of *Hippophaë rhamnoides* L. in the coastal sanddunes of The Netherlands. *Rijksuniversiteit, Utrecht*. 117 p.
- Payne, R.W. et al. ('Genstat 5 Committee'), 1987. *Genstat 5 Reference Manual*. 749 p. Clarendon Press, Oxford.
- Rappoldt, K. & R. Reijnen, 1976. Het tellen van wadvogels op Ameland. Ongepubl. rapport, Utrecht: 16 p.
- Rappoldt, K., M. Kersten & C.J. Smit, 1985. Errors in large scale shorebird counts. *Ardea* 73: 13-24.
- Rose, P.M. & D.A. Scott, 1994. *Waterfowl population estimates*. IWRB Publication 29, Slimbridge: 102 p.

- RWS, 1964. Tienjarig Overzicht der waterhoogten en afvoeren 1951-1960, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1964.
- RWS, 1982, 1983, 1984. Jaarboek der waterhoogten, afvoeren en watertemperaturen 1980, 1981, 1982, Rijkswaterstaat, Dir. Waterhuish. en Waterbew., Hoofdafd. Gegevens, 's-Gravenhage, 1983, 1984.
- RWS, 1985a. Tienjarig Overzicht der waterhoogten, afvoeren en watertemperaturen 1961-1970, Rijkswaterstaat, Dir. Waterhuish. en Waterbew., Hoofdafd. Gegevens, 's-Gravenhage, 1985.
- RWS, 1985b, 1986, 1987. Jaarboek der waterhoogten, afvoeren en watertemperaturen en windgegevens 1983, 1984, 1985, Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, Hoofdafd. Informatica en Ontw., Afd. Informatie-syst., 's-Gravenhage, 1985, 1986, 1987.
- RWS, 1988, 1990a, 1990b, 1991, 1992a. Jaarboek van afvoeren, waterstanden, golven en waterkwaliteit 1986 t/m 1990, 's-Gravenhage 1988, Lelystad-Den Haag 1990, Den Haag 1991, 1992.
- RWS, 1992b. Jaarboek Monitoring Rijkswateren 1991, Min. Verkeer en Waterstaat, Dir.-Gen. Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren/riza, Den Haag, 1992.
- RWS, 1994. Kustlijnkaarten 1994, RWS-RIKZ, Rapport RIKZ-94.013, april 1994.
- RWS-MD, 1992. Ameland Waterpassing april/mei, 1992.
- Schaminée, J.H.J., E.J. Weeda, & V. Westhoff, 1998. De Vegetatie van Nederland. Deel 4; Plantengemeenschappen van de kust en van binnenlandse pioniermilieus. Opulus, Uppsala. 346 p.
- Slim, P.A., 1997a. Vooronderzoek duindoornsterfte duingebied Oost-Ameland. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen. 61 p.
- Slim, P.A., 1997b. Vooronderzoek meidoornsterfte duingebied Oost-Ameland. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen. 25 p.
- Smit, C.J. & P.M. Zegers, 1994. Shorebird counts in the Dutch Wadden Sea, 1980-91: a comparison with the 1965-77 period. *Ophelia Suppl.* 6: pp 163-170.
- Smit, C.J. & T. Piersma, 1989. Numbers, midwinter distribution, and migration of wader populations using the East Atlantic flyway. In: H. Boyd & J.-Y. Pirot (eds.), *Flyways and reserve networks for water birds*: pp 24-63. IWRB Special Publ. 9, Slimbridge.
- Smit, C.J., 1994. Alternatieve voedselbronnen voor schelpdier-etende vogels. IBN-DLO rapport 77, Texel: 80 p.
- Souer, M.A., 1988. Een computerprogramma in FORTRAN voor de primaire verwerking van fysisch-chemische gegevens van watermonsters. Intern rapport 88/65. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum. 42 p.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. SOVON, Arnhem: 595 p.
- Stoddart, D.R., D.J. Reed & J.R. French, 1989. Understanding salt-marsh accretion, Scolt Head Island, Norfolk, England. *Estuaries* 12, 228-236.
- Swennen, C., 1976. Populatiestructuur en voedsel van de Eidereend *Somateria m. mollissima* in de Nederlandse Waddenzee. *Ardea* 64: pp 311-371.

- Veenstra, K., 1965. De invloed van het vochtgehalte van de grond op de hoogte van het maaiveld bij een zware vaste kleigrond. Intern rapport Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, Baflo.
- Veer, M., F. van der Meulen, G.W. Heil & A.M. Kooijman, 1993. Ecotoopbeheer in droge duinen: sturende processen en limiterende factoren. 147-170. In: M Cals, M de Graaf en J Roelofs (eds.): Effectgerichte maatregelen tegen verzuring en eutrofiëring in natuurterreinen, proceedings van een symposium op 30 oktober 1992. Katholieke Universiteit, Nijmegen.
- Wamelink, G.W.W., C.J.F. Ter Braak & H.F. Van Dobben, 1997. De Nederlandse natuur in 2020: schatting van de potentiële natuurwaarde in drie scenario's. IBN Rapport 312.
- Waters, R.J., P.A. Cranswick, J.T. Cayford, M.S. Pollit & D.A. Stroud, 1993. The Wetland Bird Survey 1992-93: wildfowl and wader counts. British Trust for Ornithology, Thetford/ Wildfowl and Wetlands Trust, Slimbridge/Royal Society for the Protection of Birds, Sandy/ Joint Nature Conservation Committee, Peterborough: 122 p.
- Weeda, E.J., R. Westra, C. Westra, & T. Westra, 1987. Nederlandse oecologische flora; wilde planten en hun relaties. Deel 2. IVN, Amsterdam. 304 p.
- Weihe, K. von, 1979. Morphologische und ökologische Grundlagen der Vorlandsicherung durch *Puccinellia maritima* (Gramineae). Helgol. Wiss. Meeresunters. 32: 239-254.
- Westhoff, V., A.J. den Held, 1969. Plantengemeenschappen in Nederland. Thieme, Zutphen. 324 p.
- Westhoff, V. & M.F. van Oosten, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht. 417 p.
- Westhoff, V., J.H.J. Schaminee & K.S. Dijkema, 1998. 26. *Asteretea tripolii*. In: J.H.J. Schaminée, E.J. Weeda & V. Westhoff (eds.). De vegetatie van Nederland. Deel 4. Plantengemeenschappen van de kust en van binnenlandse pioniermilieus. Opulus Press, Uppsala; 89-130.
- Wiertz, J., 1990. Ontstaanswijze, grondwater en bijzondere plantesoorten van enkele duinvalleien op Oost-Ameland. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum. 49 p.
- Wiertz, J., 1992. De grondwaterkwaliteit in enkele duinvalleien op Oost-Ameland in 1990-1991, Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen, RIN-rapport 92/31, 38 p.
- Wijnen, H.J. van, 1999. Nitrogen dynamics and vegetation succession in salt marshes. Thesis Rijksuniversiteit Groningen, 152.
- Wirdum, G. van, 1981. Linking up the natec subsystem in models for the water management. Proceedings and Informations CHO/TNO 27: pp 108-128.
- Wirdum, G. van, 1991. Vegetation and hydrology of floating rich-fens. Thesis university of Amsterdam. Datawyse, Amsterdam. 310 p.
- Wohlenberg, E., 1933. Das Andelpolster und die Entstehung einer charakteristischen Abrasi-onsform im Watten-meer. Wiss. Meeresunters. NF. Abt. Helgoland 19/4: 1-3.
- Wohlenberg, E., 1953. Sinkstoff, Sediment und Anwachs am Hindenburgdam. Die Küste 2: 31-94.
- Yapp, R.H.; D. Johns & O.T. Jones, 1917. The salt marshes of the Dover estuary. Journal of Ecology.

Zoon, F.C., 1995. Biotic and abiotic soil factors in the succession of sea buckthorn, *Hippophaë rhamnoides* L. in coastal sand dunes. Landbouwwuniversiteit, Wageningen. 143 p.

Zwarts, L., 1970. Wadvogels van de Friese kust. Schierboek 4: pp 145-186.